

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztöly P. kereskedéseiben

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordauca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztöly Pál papír-kereskedésében. Bocsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Opellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fördoutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.

félévre . . . 6 „ „ „

évnegyedre . 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“

szerkesztősége.

Erdélyi teendők.

a tagosítás és birtokrendezési törvények- és rendeleteket illetőleg.

IV.

Eszem ágában sem lenne más viszonyok közt az 1865. előtti absolutisticus kor §-ait dicsérgetni, mert jól tudom, hogy azok nemzeti vagyunk nagyobb részét dobra ütötték s egyenes ellentétben nemzeti állásunkkal, magával a birodalom és uralkodóház érdekeivel oly irányt követtek, hogy a magyar birtok minél inkább a ró s o d j e k s mennél több és centrifugálabb kezekre jusson; ámde mivel a ros között is a kisebbet kell választani, kénytelen vagyok kimondani azt, hogy az 1854. cs. kir. urbéri nyiltparancs meg az 1858. jan. 27-ki az urbéri törvényszékek számára kiadott utasítás sokkal inkább megfeleltek a nemzeti hagyományos érdekek és az 1848-beli IV. törvényezikben letett, a minden rendű nemes földbirtokosokat és volt urbéres osztályt biztosító sarkelveknek, mint az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás, és a sokban minden előleges munkálat és számítás nélkül 1871. és 72-ben kiadott, a volt nemes földbirtokos és volt urbéres osztály közti birtokviszonyokat szabályozó törvények.

Az osztrák §§-ok mellett a nemes földbirtokos vagy akár urbéres is az illető járási főnök egyszerű, a 2/3 rész birtokot constatáló bizonyítványa vagy e nélkül is az urbéri törvényszéki utasítás 158. § értelmében a létezett cs. kir. urbéri törvényszékekhez beadván tagosítási kérelmét, ez a tárgyalást kitűzte s a tagosítás alá fogott egész községi határnak tagosítását illetőleg, semmi különbséget sem téve: erdő, szőlő s más tagosítás alá nem tartozó helyek között, az urbéri nyiltparancs 59-dik §-ában előírt, a megengedhetőséghez mellőzhetlenül szükséges 2/3-ad rész birtokmennyiséget a legnagyobb odaadással — úgy szólva — öszszeszerzés s a megengedhetőség feletti ítélet pár nap alatt, legtöbbször minden költség nélkül kimondattott.

Az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás megnehezíti és költségessé teszi kezdetben is a tagosítás kérelmezését.

Mellőzve a fennebb már tüzetesen felsorolt 4-ik §. bűnét, az 1, 15, 16 és 49. §-ok szerint minden tagosításnál két kérelem, illetőleg keresetlevél benyújtása van előírva. egyike az előleges, másika az érdemleges keresetlevél.

Mindkettő többszörözött, birtokosok és az állam érdekeit számba nem vevő költségekkel jár.

1865 előtt egy félv papírra irt bizonyítvány, legtöbbször pedig e nélkül is beadott

kérelmmel a bíróság, áthatva az állami érdektől, észélyes elbánással eszközölve a tagosítás engedhetőségét; most már a 4-dik és 25-dik §§. szerint a tagosítás alá venni kívánt határok hiteles felmérését, vagy ennek hiánya esetében az adóajstromok szerinti egyéni birtokok térmértékének kimutatását — summarium — hiteles alakban köteles felpere a kereseti 3 példányhoz csatolni, különben keresete visszaadatik.

Ezen summariumok egyes volt urbéres községeknél is 10—15 ivre terjedők, nagyobb s különösen a szabad községek és városoknál 20—40 ivre is mehetnek. Ha a §-ok szoros követőinél háromszor kell leírni és mellékelni, már az első kérés beadása 50-től 100 frtig való oknélküli költséggel tetőződik, s akkor midőn ez akadályozó költséges czöllök nélkül pár nap alatt a kereset beadható s a kedélyek hajlékonysága felhasználásával pár nap alatt az egész tagosítás létesíthető vala, az ép úgy az állam, mint egyesek érdekére nézve egyedül biztos jövedelem-alap és mentőszere a tagosítás 20—30 napi ok nélküli irogatással hátráltatik.

A ki nem bajlódott soha ily ügyekkel, az is átláthatja könnyen a czéltalan akadályozást s még czéltalanabb oknélküli költségszaportást; hát még mennyire fájdalmas annak az ily téves eljárás, a ki gyakorlati ember lévén, tapasztalásból tudja, hogy a jelen időben minden fillér pénz, minden órányi idő elvesztése érzékeny kárt okoz.

A tagosítást hátráltató intézkedések az állam és egyesek biztos jövedelmét csökkentik; ingyen élő és birtoktalanokat dédelget mások zsebére; már pedig a mi az egyesek és az állam érdekeire hasznos, annak nem szabad kicsinyes és czéltalan terhelésekkel elzsiszbasztatni.

Az 1858. urbéri törvényszéki utasítás 161. §. s az 1868-beli október 12-ki Horváth Boldizsárféle urbéri utasítás 15. §. szerint az ilyen ügyekben a törvényszék, illetőleg eljáró bíró köteles minden az ügyre vonatkozó okmányokat öszszeszerzeni; az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás 25. §. pedig azt rendeli, „azon adatok, a melyekre a felek birtokrendezési igényüket alapítják, általuk hiteles alakban a perhez csatolandók.“

Nem tudjuk kitalálni azon okot, mely ez intézkedést az erdélyi részek jelen állásával és szomorú körülményeivel szemben az 1848/49-beli eseményeket ismerő kormány részéről igazolhatná.

Az 1854. urbéri nyiltparancs 67-ik, az 1858-beli január 27-ki urbéri törvényszéki utasítás 163. és az 1868 október 12-ki utasítás 19. §. szerint úgy a tagosítás, valamint más birtokrendezési és szabályozási ügyekben a k. táblának az első bírósági ítéletet helyben hagyó határozata ellen, semminemű fellebbezésnek helye nincs. Azonban az 1872. május 6-ki birtokrendezési eljárás ezen, az állam és egyesek érdekében tett intézkedéseket ignorálja s a 27-ik §-ban azon esetben is helyet enged a felebbezésnek a curia legfőbb ítélőszéki osztályához, midőn a kir. ítélő tábla az első bírósági ítéleten mit se változtatott, hanem azt csak egyszerűleg helyben hagyta.

Csak az, a ki tudja, hogy mit tesz 5—6 évig birtokát nem trágyázni, a ki gyakorlatból látja, hogy jelen késedelmes perlés mód mellett mit jelent két fellebbezés lejártát bevárni, ítéletet meg, mekkora kárt és hátramarádást okozott úgy az államkincstárnak, vala-

mint az egyeseknek, ezen most említett téves 2-ik fellebbezés megengedése.

Az osztrák §§-ok szerént az előleges munkálatokra kiszállott törvényszéki bíró előre egy külön egyszerű tárgyaláson a minden rendű felek kihallgatása mellett megközelítőleg megállítván a főbb teendőket a tagosítás vagy más birtok szabályozási esetek körül, (urbéri törvényszéki utasítás 164-ik §-a) maga mellé vevé a mind két fél által elfogadott mérnököt, azt a tagosítandó vagy szabályozandó határba bevezette; ez a mérést azonnal megkezdvén, munkálkodását folytatta, s míg ez történt a bírósági tag úgy a tagosítandó határt tárgyaló, valamint az egyes urbéri pereket, a feleket kihallgatván a hely színén az oly sokszor szükséges bírói szemle és tanuk felhasználása mellett letárgyalta vagy elbékeltette. Volt esetem, a midőn egy mostani törvényszéki elnökkel és különösen egy hétszemélyi elnökkel 10—15 pert végeztünk be egy nap, és pedig mind két fél teljes megelégedésére; pár nap alatt százával lettek a birtokviszonyok feletti kérdések, a perek letárgyalva és elbékélve, befejezeten jutottak a törvényszék elébe; ez volt az első kiszállás és került a legnagyobb községeknél alig 100 forintba.

A felmérés beveződvén, sőt akár hány szor ennek folyama alatt is a becslők és szakértők megválasztattak, közös egyetértéssel (sokszor az alperesek részére hivatalból is kijelölve) két, legfőbb három forint napidíj mellett végeztetett el az előleges egyezkedés és osztály megállítása s a midőn a mérnök térképével kész vala, egyszersmind a földök osztályát is végbe vihette.

Midőn az osztályzás és felvételi földkönyv meg térkép készen vala, jelentést tett a törvényszéknek, a bíróság kiszállott, magával vevé a hitelesítő mérnököt, meghíva a peres feleket és szakértő földbecsűseket.

Mindenkinek felolvastattott a földkönyv, a fölszólamlás feljegyeztetett, úgy a térmértéket, valamint földbecslést illetőleg; a megessketett hitelesített mérnök és az egy két taggal szükség esetében megszaportított földbecslők úgy térmértéket, valamint becsűseket illetőleg vizsgálat alá vették a felszólamlás tárgyat, s a midőn minden kétely szoros vizsgálatok után el vala oszlatva és kiegyeztetve, bezárattak a jegyzőkönyvek. Ugyanazon egy folyamba tárgyalás alá vétetett a tagosításnál az egyes birtokosok tagjainak mennyisége és az: hol és mely területeken adassanak ki azok?

A közerdők és közlegelőkre nézve a részesedési aránykulcs és a kiszakítandó rész mely helyen hasittassék ki, hasonlóan megállapodás tárgyat képezte.

Legtöbbször egység útján enyésztetett el minden ilyen kérdés s a 100-kat meghaladó tagosítások és közhely szabályozások letárgyalásaiban alig ha fordul elé 20—30 eset, a hol erre külön mérnöki terv adása vált volna szükségessé; midőn ilyen ritka eset előfordult, mindannyiszor ugyan azon egy tárgyalás folyama alatt ez is elintéztetett a jelen volt szakértők és becslők véleményei mindannyiszor bevétetvén. A törvényszéki bíró így teljes bevezett és hitelesített munkálatokat és szakértők által helyeselt tervezetet, vagy pedig teljes és végrehajtásra képesített egységet vitt be magával székhelyére.

A 2-ik kiszállásnál is ritkán történt meg az, hogy a hol 8—10 hivatalos és ugyanannyi néző és tanulmányozó fordult meg 6—16 na-

pig munkálkodván — az 5—6000 holdas területnél a hitelesítés, arányosítás és tervkészítés 300—600 forintnál többbe került volna.

Ezen munkálatok befejezése után az egységek megerősítés végett a hozott ítélet fellebbezés útján kerültek a kir. tábla elejébe, s csak onnan kapott ítélettel meg nem elégedés esetében a harmadbírósághoz, a hol mindannyiszor igen keveset tartatván vissza, rendszeren az ítéletileg megállított tagosítási tervek és részesedési arány pár hó alatt végrehajtásra került.

Következett a 3-ik törvényszéki kiszállás, ugynevezett birtokba-adás, a mely mindannyiszor hitelesítéssel lett öszszekötve s mindenki birtokához jutott a kétszeri hitelesítés után, fennhagyatván mindenkinek joga egy év alatt a törvényben megengedett esetekben károsodása jóvátételeért folyamodni.

Az utolsó kiszállás költsége felét tehetette az előbbinek, de háromszori kiszállással, egy panaszlevéllel be volt végezve a tagosítás; számtalan urbéri egyes per, közhelyek felosztása és urbéri szolgálommal terhelt erdők szabályozása.

Van akárhány eset, hogy csekélyebb értékű 1—2 sőt több száz holdakat tevő közhelyeknél, a törvényszék — költség kimelése tekintetéből a mérnök bévezetését az illető járási főnök vagy szolgabíróra bízván, csak akkor ment ki a helyszínére, a midőn az eről felölt tőkép luvaz beadván — be egyszérgileg az osztályozás meg nem állított, osztályozni és becsűlni, meghitelesíteni kellett; ekkor azután a birtokosok és volt urbéresok közt az általános meg részletes részesedési arány megállítatván, a kiszakasztás és birtokbaadás egyszerre megtörtént; így mindkét fél a legkevesebb költséggel jutott kitisztított birtokához, s nem kényszerült mint ma négy annyi idővesztéssel, és a közösből kapott rosz fekvőt, az örökös tulajdont négyszeres áron venni meg.

A vázolt eljárás a német §-ok eredménye volt, s ha több helyeken nem is sikerült ezt a szabályok értelmében pár év alatt keresztül vinni, mint történt ez Bonyhán, Felfaluban, Szentpéteren, Maros-Ludason, Kutyalván stb. — legfőbb oka az alperesek nyakassága s akárhányszor a volt közigazgatási hatóságok nemzetiségi tüntetése volt. X.

Gy. Fehérvár, jun. 12.

Azon küldetés, mely szerint Mészáros Nándor újidéki gymn. igazgató és ideiglenes főigazgató az erdélyi rom. kath. gymasiumok meglátogatásával bízott meg, a közoktatásügyi minister által a gyula-fehérvári gymasiumnál véget ért. A végezet a kezdet és folyamatnak tökéletesen megfelelt.

Ó nagysága f. hó 8-kán reggel érkezett városunkba s a püspöki lakban szállott meg, hol megelőző nap részére előkészület tétetett. Még az nap délelőtt Bíró Béla gymn. igazgató kíséretében tisztelettel tette a nagy prépost urnát, mint püspöki helynöknek, kitől a legszívélyesebben fogadtatott, s ki másnap neki a látogatást visszaadta.

Délután a gymn. igazgatóval elkészítették azon tervet, mely szerint a következő két nap a gymn. osztályokat látogatja meg. Ezen terv szerint a látogatás meg is történt.

Jun. 9-kén délelőtt 8—11 fél-fél órában a II. III. IV. V. és VI. osztály tanárainak magyarázatait s tanulóinak feleleteit kísérte figyelemmel, — a VI. osztályban kétszer is megjelene. 11—12-ig a rajz-iskolaba, muszumba és könyvtárakba tekintett be. Elsőben mély érdeklődéssel szemlélte az épen munkával foglalkozó IV. osztályosok

rajzait s mind a munkálatok, mind pedig a dusan berendezett rajzterem felett teljes megelégedését nyilvánította; a másodikban természettani szerek és természetrajzi gyűjtemény rendezett állapotából a felügyelőkre dicsőretet származtatott; az utolsó-nál, azaz a könyvtárnál nem kevésbé emelte ki a könyvtárnoknak szorgalmát, ki a könyveket nemcsak lajstromozta, hanem rendezte s mindeniket a sarkán számmal látta el.

Délután 2 — 4 az I. II. III. és V. osztályokat látogatta meg. Este a „Jerikó“-ban a tanártestület által rendezett estélyen megjelent s kedélyesen köszöntött föl a gymn. igazgató által a tanár-testület nevében úgy, ő is a legrokonszenvesebb érzellemmel emelte poharát a tanártestületre.

Jun. 10-én délelőtt 8 — 10 folytatta látogatásait az I. III. IV. és V. osztályban, ez utolsóban szakavatottan és szép kiejtéssel vevén részt az ifjak kikerdezésében. 10 — 11 a püspöki lyceum I. és II. illetve a gymnasium VII. és VIII. osztályának tanárait és tanulóit hallgatta meg, ugyanezt tette délután 2 — 4-ig, midőn egy szép jelenetnek voltunk tanúi. Az utolsó előadást ugyanis Balog Elek lyceumi tanár s főnövelei igazgató tartotta szabatos és erőteljes nyelvezettel a természettanból. Az előadás ő nagyságának nagyon megtetszett s ezt ki is fejezte, így szólván a lyceumi hallgatókhoz: „Igyekezzenek ezen szép és ma már nagyon szükséges tudományt minél nagyobb szorgalommal elsajátítani, annál is inkább, mint-hogy szerencséseknél tarthatják magokat, hogy oly szép és jeles előadásokat hallgathatnak, mint milyent jelenleg a tudományosan művelt tanár ur tartott.“

Jun. 10-én délután a bucsu pillanata bekövetkezett. A gymn. tanártestület 7 ó. ő nagyságánál tisztelettel tette, mely alkalommal az igazgatót köszöntvén többek közt így szóla: „Ha volt valami, mi nagyságodnak megelégedését érdemelt ki tanintézetünkben, az örmünkre fog szolgálni; ha pedig valami hiányokat fedezett volna föl, azokra nézve irányadó utasítását legszívesebben fogadjuk.“ A biztos ur megköszönvén a szives barátságot, melyet iránta a testület tanúsított, az intézetre nézve módá: „Örömmel fordultam meg ezen intézetben, mert mindent rendben találtam. Biztosíthatom önöket, hogy látogatásaim tanodajoknak mindenestire előnyére fog lenni.“

Ily módon fejezte be ő nagysága erdélyi körúját. Reggel 4 órakor a vonattal indult Aradra, s onnan kis kiterés után megy Ujvidékre. Jó emléket hagyott körünkben a biztos ur s jó emlékünki kíséri őt vissza az anyahon határára, hova őt fontos ügyei hívják.

*) Ugy látszik a lapunknak küldött tudósításokból, hogy Mészáros urat minden kath. gymnasiumnál előző-könyvudvariassággal fogadták, — úgy a gy. — fehérvári pü-

TÁRCSA.

Visszatekintés

a nyomdászat negyyszáz éves történetére Magyarországon.
(Toldi Ferencz fölvétele az akademia közlésén, május 25.)

A világ 1840-ben ünnepelte a legfőbb és legvégsőbb mesterségnek — mint ezt Luther méltán nevezte — a nyomdászatnak föltalálását; igen a legfőbbnek, melylyel az emberi elme, az emberiséget, s azzal magunkat is, boldogított. Mert ő! mely nehezségekkel küzdött volt azelőtt a műveltség terjedése, és kivált hazánkban, mely, hasonlóan nyugati és déli Európa tartományaihoz, a régi kultúra maradványaitól, egy újnak termékenyítő eszközeitől pusztán találtatott honfoglaló és államalkotó őseink által. Oly időben, midőn Bonipert pécsi püspökünk István alatt egy Prisciant Franciaországból volt kénytelen hozatni, midőn Gellérd, az utóbbi csanádi püspök, szent Jeromos munkái megszerzéséhez végett Jerusálemba készült, midőn Gutkeledi Vidnek még IV. Béla alatt is egy biblia másfélalujába került! Mily nehezen fejlődhet a szellemi műveltség, s az ezt eszközöz, az erről tanuskodó irodalom! És másfelől mennyi időbe és fáradságba, és áldozatokba kerülhetett azon nem telmes beruházás könyvekben, mely keresztény államunknak kivált első háromszázadában, még is összegyűlt, ha, a bár vékonyan fölmaradt adatok nyomán, a kir. udvar, némely főegyházak, de főleg a veszprémi egyetemnek könyvtáira gondolunk vissza; — ha visszagondolunk arra az Arpádok korszakában is egy ős más téren folyt irodalmi törekvésre, melyre bár kevés nyomok és maradványok után itélve, irodalomtörténetünk utalhat; s mely fájdalom fogja el a hazafi szívet, látva az emlékek azon kicsiny számát, melyek az idő hájtóréseiből kimenekülhettek, s azok is leginkább a haza határain kívül levelelve menhelyet! Ime törvényhozásunk s egyszersmind műveltségünk legregibb emlékei közül az egyetlen — Istvánnak két törvénykönyve, s az is XII. századbeli kódexben az admonti klastrom tartotta fenn — (teljes hasonmása mai kiállításunkban látható) —

Legujabb táviratok.

Ujvidék, jun. 16. Honvéd zászlószentelési ünnepélyünk rendkívüli fényvel; a trón iránti lojalitásunk és mindenkit megnyugtatható nemzeti igazságos törekvéseink számos nyilvánulásával ment véghez. Haynald érsek gyűjtő beszédei kitűnő benyomást tettek. Pétervárad, a közös hadsereg, valamint Bács megye hatósága és minden felekezeti népe részt vett honvédségünk örömnepében.

— Ujvidék, jun. 16. A „Srbski Narod“ kiemeli, hogy a zászlószentelés után adott lakomán mondott toaszok közül Jekellatúsé fogadatot legzajosabb „zsviökkal“ a nagy számmal jelen volt szerb vendégek által.

Kassa, jun. 16. Gróf Károlyi Ede ma Nagydán 1030 szavazattal 406 ellenében országgyűlési képviselőnek megválasztott.

Bécs, jun. 16. A „Pr.“ jelenti, hogy a kiadó bizottmány hat millió játallási alapot akar beszerezni. A részvényesek 20% készpénzt fizetnek be, 80% pedig váltókban állítanak ki. A Creditanstalt 10% járul hozzá. Az albizottmányok már megalakultak, és pedig: az értékpapírok bevásárlására, a papirokra kölcsönzés, árukra kölcsönzés, váltóra kölcsönzés végetti albizottmányok.

Bécs, jun. 16. Az „Oestr. Corr.“ a német császárné bécsi látogatása alkalmából írja, hogy az személyesen fejezendi ki a német császár mély sajnálatát a fölött, hogy az orvosok tanácsára, kénytelen lemondani a császári udvar és a kiállítás meglátogatásáról; azonban a fürdő gyógybevégezése után reméli, hogy teljesítheti fogja öhajlását, és a most sajnálatlall mellőzött látogatást megtehetendi.

Bukurest, jun. 16. Károly fejedelem e hó 19-én Bécsbe utazik, s néhány napi időzés után onnan Németországba megy.

Perpignan, jun. 16. A carlisták Prista és Prato közt megverték a kormányi csapatokat; ez utóbbiak 2 ágyut, 30 halottat és sebesültet vesztek.

Páris, június 16. A kormánykörökbe felmerült, azonban ismét abbaahagyott terv, hogy MacMahon őt évre erősítették meg az elnökségben, — mint mondják, Thiers sürgetésére közelebből a baloldalon és balcentrumban újra fel fog vétetni és a nemzetgyűlés elé terjeszteni, hogy a jelenlegi monarchista pártok közt ezáltal szakadás idéztesék elő.

zöki lyceumban is; ha ezélja e látogatásnak az volt, felderíteni azt, vajjon a kath. megteszik-e a tanügy emelésére a kellő intézkedéseket — transeat; de azt hisszük vizsgáló biztos ur éreze, hogy ő e tanodákban csak betekinthez, de nem rendelkezhetik. Szerk.

ime, történelmünk valódi szentkönyve, Anonymus, egyellenegy példányban került el az enyészetet, a cs. udvari könyvtárban őrizve; — (s ennek kegyességéből mai kiállításunkban szintén látható) ime a Márk krónikája, mely Anonymusnál szerencsésebb volt, több másolata kerülvén el a vészedelmet, sőt egyike, mely nagy Lajos udvarában, az akkori képiró művészet egész dícső pompájával készült, hasonlóképp urunk udvari könyvtárban lett menedéket — s egy külön küldött által e mai nap emelésére hozzánk juttatva, szintén díszesit kiállításunkat! — A haladó idővel mind inkább s inkább szaporodott a haza könyvekbeni behúháza; a XII. század sebei, tatár és kunvilág, melyek okmányainkat oly kegyetlenül elpusztították a harmadlő század alatt meggyűlt könyvkészletekkel együtt, a klastromok lakóinak mind szaporább tevékenysége s a szerencsésebb külfölddel kereskedés által be kezdtek hegedni; s végre jött a XV. század nagy találmánya: melylyel a mi kulturánk is új pházisba, a magyar renaissance pházisába lépett; s ime itt állok már azon tárgy előtt, melyre visszapillantanom mai előadásomnak föladatául tűzetett ki.

Az új mesterség kezdetben csak kisebb szövegoknak fatáblákról lenyomásában állott. Csak az 1450-ik év tájára teszük a gondosb vizsgálatok a mozgó betűk föltalálását, midőn Guttenberg a fatáblák betűit szétreszelvén, oly sorba vette, mi-kép az lenyomandó szöveg kívánta, nyervek eképp egyes betűket, mi a találmány lüktető pontját képezte. Majd, nagyobb egyformaság elérésé végett, azokat olvasztott ónba nyomva, matrixokat készített, vagyis betűágyakat, melyekből aztán ónnak beöntésével tartósabb mozgó betűket eszközöz s ezek-kel két év mulva már nagyobb munkát kezdett szerkeszteni; de mielőtt ez, t. i. az ugynevezett 42 soros biblia 1455—56-ban elkészült, 1453-ban már közzétett némely kisebb nyomtatványokat, mint ábcés táblákat, gyónócédulákat, Donát-kivonatokat, ugy, hogy sajátképp ez utóbbi évvel, 1453-mal, kezdődik meg a mai módon nyomtatott könyvek sorozata.

De most nagy gyorsasággal terjedt el a Schöffer által lényegesen javított találmány, először ugyan szülő hazájában, Németországban, névszerint Bamberg, Köln, Augsburg, Strassburg, Speier-

Az új bankterv. A „Hon“ a következő bank-tervet adja elő: A bankacta felfüggesztése a külföld előtt hitelünket csorbitotta, idebenn pedig, mint tudni lehet, semmit sem segített. Az irányadó körökben belátták, hogy jobb lesz a bankactát rögtön helyreállítani, s a helyett a nemzeti bankot arra hatalmazni fel, hogy a nála levő és letéteményezett érczalap és ércváltók értékének háromszoros erejéig bocsásson ki bankjegyeket. Ez esetben a magyar kormány is a birtokában levő 12 (?) millió forintnyi aranypénzt a banknál letéteménybe adva, annak a háromszoros banjegy értékét: 36 millió forintot rendelkezésére kapná. Ezen 36 millió forinttal azután, — saját és a képviselőház által kiküldött ellenőrzés censurája mellett — a hazai pénzintézetek, takarékpénztárak és a magán-kereskedelem, ipar és gazdaszat segélyére sietne. A szigorú censura daczára mégis felmerülhet veszteségeket megtéríteni a nemzeti banknak az ország kötelező magát, s netaláni veszteségek egy kedvezőbb időben köthető pénzművelet által fedeztetnének. Az ekként adott kölcsönök 20 percentes visszafizetés mellett lennének törlesztendő. E pénzügyi tervezet részleteiről, úgy hisszük, a legközelebbi napokban többet és kimerítőbbet fog megtudni a közönség.

Szemelvények Heine prózai műveiből. Aphorismák az állam és társadalom felett.

Válogatva fordította D. J.

Hajdan sokkal egyszerűbbek voltak a viszonyok e világon, s az okos költők az államot hájóhoz hasonlították s a ministert annak kormány-sához. De most minden szövevényesebb s bonyolodottabb. A közönséges államhájóból gőzhajó lett, s a miniszternek most nem egyszerű kormány-lapátot kell igazgatni, hanem mint felelős közeg lent a borzasztó gépezet közt áll, s aggódva vizsgál meg minden szegyet, minden kis kerekét a mi által fennakadás történhetnék; éjjel nappal néz be a lobogó kohótűzbe, s izzad a forráságtól meg a gondtól, — minthogy lekisebb hibája miatt a nagy katlan szétrobbanhatna, s akkor hajó és legénység elpusztulna. A kapitány s az utasok ez alatt nyugodtan járkálnak a fedezeten, csendesen lobog a zászló az árboczon, s a ki a hajót így szépen tovauszni látja, nem is sejtí, mily veszedelmes gépezet, s mennyi gond és inség van elrejtve annak a gyomrában.

Valóban úgy látszik, mintha most több szellemi mint anyagi érdekért küzdenének, és hogy a történelem többé nem rablók, zsványok története, hanem szellemeké. A főemelyű, melyet a nagyra-vágyó és kinösszomjas fejedelmek oly hathatósan tudtak mozgásba hozni magán-czéljaik elérésére, a nemzetiségi hűség és gyűlölet, most elkopott, elredvesedett. Naponta több-több oszlik el a nemzetiségi balga előítéletekből, minden durva különös-

ben majd átszármozott az, többnyire szinte németek által, Olaszországba 1465-ben, Franciaországba és Svájcba 1470-ben. Ez idő körül történt, hogy Gereb László budai própost Hess András Olaszországból Budára hívta, hol ez az első hazai nyomdát föllállította, melyhez kisebb kísérletek után, melyek közül kiállításunkban Basilius könyvecskéje „de legendis poetis“ látható, a magyarok krónikája követtek; mely a kolophon tanúsága szerint „MCCCCLXXIII in vigilia penthecostes“ az az június 5-én jelent meg. Magyarországot még ez évben Német alföld, 1474-ben Anglia és Spanyolország, 1475-ben Csehország követte a nyomdászat meghonosításában, míg Bécs csak 1482-ig viheti vissza legregibb nyomtatványát, Krakó 1491-ig — mely két nyomdahely pedig anynyiszor látott el bennünket szükségünkben, miután első nyomdánk, alig megszületve, ismét elenyészett.

Történelmünk hallgat ez intézet megszűnésé okáról. Az írók Hess András halálában keresik azt; de ez esetben nem volt volna nehéz a szomszéd Olasz és Németországból kiképzett nyomdászt hívni be a megkezdett működés folytatására, s annál inkább nem, mert ez időben nem egy magyar és erdélyi hazánkfíat vont az új mesterség üzésének érdeke külföldre, hol neveik nem egy nyomtatványon szerepelnek. Így nyomtatott könyveket Nagyszébeni Tamás 1472 Mantuában, s később Modenában, Brassai András 1476 óta Velenczében, Erdélyi Bernát 1478 óta Páduában, Magyar Péter 1482 óta Lyonban, Feketealmi Márton 1484-ben, Garai Simon pedig 1491 óta Velenczében, Basay 1494-ben Cremonában, s mások másutt: s így vajjon hihető-e, hogy Gereb az általa kétség kívül nagy költségen felállított műhelyt egy ember életéhez kötve, használatlanul elveszni hagyta volna? Avagy nem érezte-e talán a nyomdászatnak szüksége hazánkban? Irodalomtörténetünk az ellenkezőről tanuskodik. Ugyanis Mátyás király hat évvel a Budai Krónika megjelenté után külön rendelet által utasította az egyházakat misés-könyvek és breviariumaik kinyomatására, mire már 1480-ban meg is indult azok kiadása: mily sikerrel, arról tanuskodik könyvtáraink, tanuskodik legujabban Knauz Nándor akadémiai társunk gazdag tartalmu monographiája, mely hatvanöt ily ki-

ség elenyészik az európai polgárosodás között. Európában most nincs nemzetiség, csak pártok vannak; és csodálatos látvány, hogy ezek, a legkülönbélebb színök daczára is megismerik egymást, s daczára a sok nyelvkülönbségnek nagyon jól értik egymást. — Valamint van anyagi állampolitika, ugy most szellemi párt politika is van; és a mint az állampolitika, talán a legjelentektelenebb két ország közt kiűő kis háboruból is mindjárt európai általános háborút csinálna, melyben minden államnak több-kevesebb buzgalommal, de mindenestire érdekelve, bele kellene keverednie: ugy most a legkisebb harcz sem történhet meg, melyben ama pártpolitika azonnal meg ne ismeré az általános jelenségeket, s melyben a legtávolibb s legkülönneműbb pártok kényszerítve ne lennének pro vagy contra részt venni. Ezen pártpolitikát én, mivel érdekei szellemiek s ultima ratio nem vasból való, szellem politikának nevezem, melynek ereje által, ép ugy, mint az állampolitikánál, két nagy tömeg képződik, melyek ellenségesen állnak egymással szemközt, s beszéddel és pillantásokkal harcolnak.

E két párttömeg jelszava és képviselote naponta változik: van zavar, sokszor a legnagyobb félreértések történnek, s e félreértéseket a szellempolitika diplomái, az írók inkább szaporítják, mint kevesbitik.

De ha a fők tévednek is a kedélyek nem kevésbé érzik, mit akarnak, s a kor siet nagy feladatával.

De mi a nagy feladata korunknak?

Az emancipató. Nem csak az irlandiak, görögök, a frankurti zsidók, a nyugotindiai feketék s több eléle elnyomott nép, hanem az egész világ emancipatója, s különösen Európáé, mely elérte nagykorúságát, s elszaggatja a kiváltságok vas vezetéket.

S bár a legfinomabb oklanczolatot kovácsolja is a szabadság néhány philosophus renegátja bebizonyítandó azt, hogy az emberek milliói csak azért vannak teremtvé, hogy néhány ezer szabadalmazott loagnak teherhordó öszvérül szolgáljanak, még sem fognak minket arról meggyőzni, ha csak mint Voltaire mondá, be nem bizonyítják, hogy amazok hátaikon nyereggel, emezek pedig lábaikon sarkantyúval jöttek a világra.

Minden időnek meg van a maga feladata, s ennek megoldásával az emberiség előbbre halad.

Minden kor azt hiszi, hogy az ő küzdelme mindenek előtt a legfontosabb; ez a kornak tulajdonképeni hite, ebben él és ebben hal meg.

A mi szent czélunk teszük nekünk a legfontosabbnak, melyért valaha e földön küzdöttek; ámbár történelmi sejtélem mondja nekünk, hogy unokáink egykor talán épen olyan közönyösséggel fogják nézni — ugyszólva lenézni — e harcot, mint a milyennel mi tekintjük az első emberek harczát, pedig ezeknek is ép oly éhes szörnyekkel, sárkányokkal és ragadozó állatokkal kellett megküzdeniök.

adást ismert meg, melyek Velenczében, Agostában, s más helyeken nyomattak; tanuskodik 1486. nevezetes törvénykönyvünk három majdnem egykoru, szinte külföldön készült, kiadása; és tanuskodik főleg a tudós király által hazánkban inaugurált renaissance, mely meglehetősen számát az íróknak tüntette fel, kiknek nyomdánk elenyészte folytán irásaik vagy kiadatlanok maradtak, vagy külföldön nyomattak. Csak Temesvári Pelbárt budai hittanár különböző munkái összesen hatvan izben farsztották az olasz, a francia, legtöbbször a német sajtókat. Másfelől a budai nyomda megszűnése egy új osztályt, a budai kiadó könyvtárosokét hívta életbe. T. i. külföldön a nyomtatók magok voltak kiadványaik elárúsítóit, kik e végett biztorokat tartottak, kik mint a mai commis voyageueók, terjesztették mindenfelé az új nyomtatványokat; de külön könyvtárosok, kik mindennemű kiadványokkal kereskedtek, csak a XVI. század elején támadtak, s közülök az első, Rynman János Nürnbergben, ezért némely kiadásaiban, nem minden önérték nélkül archibiopólanak nevezte magát; míg nálunk, az ország fővárosában már 1483 óta egész a mohácsi vészig, egymás mellett és egymás után tizenhárom kiadó könyvtáros firmáját ismerjük saját kiadványaikból, kik hogy mások által kiadott könyvekkel is kereskedtek, Grynaeus György szinte budai könyvtáros szomorú esete bizonyítja, ki 1524-ben a Luther munkái árulásáért máglyán végezte életét. Vajjon föltehető-e, hogy ezek közt ne találkozott volna, ki ha a nyomdai készülétek fön vannak, a helyett hogy kiadványait Velenczében, Agostába, Lyonba stb. küldje kinyomatás végett, ne inkább az ugy is heverő nyomdát váltás magához, és munkásokat hívjon be, akár magyart, akár idegent — t. i. ha az még létezett volna? — Erősen hiszem tehát, hogy nem Hess halála okozta a budai nyomda teljes elnémulását: hanem, hogy azt tűzvész semmisítette meg, s hogy mivel ily katastroph után Gereb Lászlónak újabb áldozatra kedve nem igen lehetett, Hess András ismét kivándorolt hazánkából, és más nyomdász műhelyében folytatta, mint munkás, működését, ugy mint bejövetele előtt — mert a nyomdászat története őt mint önálló nyomdászt budai tartózkodása ideje előtt sem ismeri.

(Folyt. köv.)

Kolozsvár sz. kir. várossa 1871² évi népoktatási állapotának kimutatása.

Kolozsvár sz. kir. városának tanköteles gyermeke van:

a) rom. cath. 6—12 éves 738. 12—15-ig 487. összesen 1225. Ezek közül jár az elemi iskolába 666, — az ismétlő, polgári s köznevelő tanodákba 431. összesen 1097. — nem jár 128.

b) gör. cath. van 90. Ezek közül a gör. cat. felekezeti iskolába jár 45. — Járnak ezek közül még a polgári, — képezdei gyakorló — s köznevelő tanodákba.

c) gör. keleti van 15. — Ebből jár 6. nem jár 9.

d) helvét hitvallású jár az elemi iskolába 854. — Középtanodákba 148, a vidékiekkel együtt, mennyi azonban ezek közül a városi tanköteles, — a be nem nyert anyakönyvi kimutatás miatt nem tudhatni.

e) ágostai hitvallású tanköteles van 75, — ezek mind járnak az iskolába.

f) unitárius tanköteles van 128, — ezekből jár az elemi iskolákba 77, — járnak még a köznevelő tanodákba is.

g) Mózes vallású tanköteles van 222, — ezekből engedélyezett elemi és magán iskolákba jár 165, — köznevelő tanodákba 20, összesen 185, nem jár 37.

Ezeket kivül járnak az itteni elemi és magán, polgári és köznevelő tanodákba vidékiek, — és pedig:

Rom. cath. 353.

Gör. cath. 150.

Gör. keleti. 47.

Helvéthitűket nem tudhatni határozottan.

Ágostai hitvallású 33.

És így összesen kolozsvári tanintézetekben

6 — 15 évesekig jár 3070.

Vallásukra nézve:

Rom. cath. 1450.

Gör. cath. 195.

Gör. keleti 53.

Ev. reform. 1002.

Ágostai hitvallású 108.

Unitárius 77.

Mózes vallású 185.

Összesen 3070.

Nemzetiségre nézve:

Magyar 2529.

Német 293.

Román 248.

Összesen 3070.

Elemi nép, magán, polgári és képezdei gyakorló iskola van 32. — 54. tanteremmel, — tanít ezekben összesen 64 tanító.

Tanszerekkel, — kivéve a nem engedélyezett Mózesvallásúakét, — fel vannak szerelve.

Kethely József,

tanfelügyelő.

Az orosz czár bécsi látogatására

vonatkozólag a „Journal des Debats“, mely Bécsből gyakran jó forrásból merít tudósításokat, legközelebbi számának egyik cikkében a többi közt a következőket írja:

„Oroszország és Ausztria-Magyarország közt egy nagyon elterjedt verzió szerint, a keleti kérdésre vonatkozólag értekezések mentek végre. A bécsi kabinet ezen hír szerint lemond hagyományos keleti politikájáról, mely politikának czélja volt Törökország integritásának fontartása. Ausztria kétségbeesve Törökország jövője iránt, s belátva ezen állam megmentésének lehetőségét, elhatározta, miszerint hajlik Oroszország kivanatára, s pártolni fogja a porta vazall-államainak függetlenségét.

Levelezőink értesítenek bennünket, hogy mindezen kombinációban egy szó igaz sincs. Andrassy gróf keleti politikája, mely megfelel az osztrák-magyar monarchia érdekeinek, mely szerződéseken alapszik, s mely a delegációk teljes méltánylását nyerte ki, nem változhatik meg máról holnapra. Ausztria hagyományos politikája a czár látogatása által semmi módosítást sem szenvedett.

A bécsi kabinet a legkisebb áldozatot sem hozta, sem kül-, sem pedig belügyi politikájában, hogy Oroszország közeledését előkészítse. A közeledés iránti vágy és szükségérzet mindkét részen egyenlően meg volt, de a keleti kérdésre, sőt semmiféle más politikai kérdésre vonatkozó entente sem jött létre a bécsi találkozáson. A két udvar közeledése hatalmas birtosítéka a közbékének; Ausztria-Magyarország teljes nyugalommal láthat belső kifejlődésének munkálatahoz. A keleti ügyeket illető föbbebbi hír alig érdemes még arra is, hogy valaki komolyan szóljon felőle.

Az egyetemi polgárság ma gyűlést tart, melyen az utjonnan kidolgozott egyetemi kör alapszabályait terjeszti be a kiküldött bizottság s az egyetemi májális rendező bizottsága teszi meg számadását.

A kolozsvári lövölde épületével annyira előhaladtak, hogy már pléh tetőzete is elkészült.

A kolozsvári torna-vívóda működő tagjai által alakítandó egyetemi alapszabály tervezetnek megállapítására, az érdekeltek a torna-vívóda helyiségébe folyó évi június hó 22-én az az vasárnap délelőtt 10 órára tisztelettel meghívotnak. A kiküldött bizottság nevében: Dr. Biró János, elnök.

Zimmerman Jakab által készített kis gőzös, csakugyan a sétatéri tóra kerül, vízrebocsátása még a jövő hó elején megtörténik.

A sétatér választmánya is rendezni fog egy népmulatságot közelebről, a gondozása alatt álló sétatér javára.

Hó júniusban. Az időjárás az idénynek csak nem akar kedvezni. A V. Z.-nak irják Admoutból, hogy ott a környéken pünkösöd napján nagy hó esett, mely a mezőt s erdőket 3° elborította. Hőesérről tudósítanak Klagenfurtból is.

Egy távirat azt jelenti, hogy e hó 14-én oláhországi rablók törtek Vulkánba, s egy esendő életveszélyesen megsebesítettek. Üldöztesükre azonnal intézkedés történt.

Esztergomból irják: Mult héten érdekes régiségre bukkantak Esztergomban a „sz. Tamás“ nevű hegyoldalon. A nevezett hegyoldalon ugyanis több játszó gyermek össze-vissza áskált, egyszerre közülök egy kis fiú egy jókora darab vasat von elő a földből, majd nem sokára ismét emberi csontokat. A fucska a mellette áskáló társait figyelmeztetve e leletre, maga köré csoportosította őket és azután ismét egyesült erővel ásni kezdtek. A kis kisékekkel azonban melyekkel e kis dolgozó emberek az ásás fáradság munkájához fogtak, nem mehettek semmire, néhány darab vas, ember-csont és egy lánczoscán kívül, mely utóbbi a gyermekek állítása szerint egy darab csont körül volt csavarva. E leletről még azon nap értesülve lón Esztergom-megye főispánja, gr. Forgách Ágoston püspök ur ő méltósága; ki a további ásatást azonnal elrendelte. A majdnem két órai ásatás eredménye: egy nagy kosár ember-csont, egy kosár rozsdás vas, egy darab körülbelül négy fontos ágyugolyó, puskgolyók, szijak, csatok, egy darab sarkantyú és egy drab régi pénz lón.

A Nagy-Szeben városi önkéntes tüzoltók parancsnoka D. Lindner Gusztáv ur Bécsbe távozott, hogy az ottani tüzoltási intézkedéseket tanulmányozza. Folyamodott a bécsi tanácsoshoz, hogy neki engedjék meg, hogy az ottani tüzoltóság tanyáján tartózkodhasson, a gyakorlatokat megismerhesse s netalán tüzesetek alkalmával szintén kisközerezhessen, hogy így a bécsi tüzoltócsapat műveleteit a legapróbb részletekig tanulmányozhassa. Szerzett tapasztalatait hazajöttével a Királyföldön szándékozik Lindner ur értékesíteni.

A német császár egészségi állapotáról a berlini lapok újabb időben aggasztó közleményeket hoznak. Irják, hogy Albert herceg s liegnitzi hercegnő halála rossz hatással volt a császárra. A porosz hadsereg általános gyászt öltött, nevezett herceg halála alkalmából.

Megjelent és szerkesztőségünk közlötték „Alkalmi beszédek és üdvözlések Confirmatióra, iskolai és családi ünnepélyekre valamint a cziczis és tülín használati szabályzata izraelita tanítók és tanulóik számára, szerző Zsengeri Samu. Budapest Aigner L. 1873. Az 55 lapnyi füzet ára 1 frt.

Megjelent s beküldött: „Die Aktiengesellschaft.“ Gesetzentwurf nebst motivenbericht, dem ungarischen Reichstag unterbreitet. Am 24. Mai 1873. von Eduárd Horn. Pest, 1873. Ludwig Aigner.

A persa sahhal a berlini udvari magasabb és alsóbb személyzet éppen nincs megelégedve. Ő felsége éppen nem húzta volt fel az u. n.

spendir nadrágokat Berlinben időzte alatt: bár őt magát a legfényesebben fogadák. A gyémántok, miket arczképeivel elajándékozott sem valami különös szépségűek, nem nagy értékűek. Nagy méltatlankodást keltett az is, hogy ő felsége mily hosszasan várakoztatta meg a legfelsőbb körökhez tartozó látogatókat is. Különben az európai finom modorban sem valami nagyon jártas ő felsége, mert egyszer a német császári családdal az udvari páholyban lévén, a midőn a kammerdiener jelenté, hogy a thea az asztalon van: a sah a császárnét vállon lökve figyelmezteté ez örvendetes eseményre s fölkelve a kezével egyre hívogatta a felséges hölgy előtt hagyta el a páholyt. A kíséretéhez tartozó persa hercegek és ministerek egy udvari ebéd végeztével a retek élvezési módját nem tudván, a zöld burjánját megevők, s a boglyokat vidoran a teremben ide oda hengergették. Hogy pedig a sajtot és vaját hogyan kell legujabb divat szerint enni azt is a persa uraságtól lehetett megtanulni: a balkezünkbe veszünk egy darab sajtot, azt a vajba egy párszor belemártjuk, erre gondosan lenyaljuk s aztán jobb kezünkkel a sajtos tányérba visszateszük, mit a királyi asztalnál persa főméltóságok szinte bemutatnak.

Berg F. O. ismert bécsi színműíró és a „Kikiriki“ című humorisztikus lap szerkesztője magyar állampolgárságot nyert.

A persa sahról irják továbbá, hogy Berlinben időzése alatt a német császárnak gyémántokkal ékített szelenczét ajándékozott, ugy szintén a császárnak egy gyémántokkal gazdagon diszitett nyakéket. A berlini adóhivatalnál egy a persa sahnak címzett 1 1/2 mázsa nehézségű láda érkezett, miért a persa külügyminiszter Malkolm khán vámmenteséget kért, minthogy az pusztán rendjeleket tartalmaz. Megadott neki. A sah Berlinből való elutazta előtt a császár cselédségét gazdagon megajándékozta, egyes udvari hivatalnoknak arany órákat s sálókat ajándékozott, 4000 tallért pedig az összes cselédség közti kiosztásra adott. Különben a persa vendégek kissé nem átalított módon viselték magukat, így ama pompás termeket, így a berlini, mint a köingsbergi királyi kastélyban, miket a császár csak nem rég a legfényesebben rendeztetett be, keményen megviselték. Kegyeskedtek ugyanis, különös ételeiket sans gőne a legdrágább szőnyegekben készíttetni és ágyak helyett szintén a szőnyegekben alulni.

(Necrolog.) Török Sámuel szentmihályi unitárius lelkész és neje Inceffy Juliánna; a kedves elhunyt testvérei: Török Aron felső-rákosi unitárius lelkész, neje született Jakab Ida s kis fíjok — Gábor, — és Török Sándor; nagyanyja öz. Inceffy József-espéresné született Trandafir Zsuzsanna; nagybátyja: Inceffy Dénes — derzi unitárius lelkész, neje született Sándor Zsuzsanna s kis fíjok Albert — fájdalommal tölt kebellet jelentik, hogy a mélyen szeretett szende leánya, a feledhetlen jó gyermek, a valódi hiv testvér, az engedelmes unoka és a szívjóság teljes rokon Török Ilka a folyó évi jun. 10-én d. e. 11 1/2 órákor tüdővészbeni nagy szenvedés után, 17 éves korában — élni megszűnt. Benne elhervevadott, lezuhlott a családjának legszebbik virága... A kedves elhunyt hült tetemei június 12-én fognak rövid gyászbeszéd és ima után a végnyugalomnak átadni. Pihenj békén, esendesen! Szent-Mihály, 1873 jun. 10-én.

Gyergyó, 1873. jun. 10.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Gy.-Szt.-Miklóson a gyergyói fiók-tanegyletnek 1873. jun. 4. tartott értekezleti évnegyedes gyűléséről.

Jelen voltak: Salamon Alajos (esperes) elnök, Both Ferencz sahrágyi lelkész, Bándi Vazul gy.-szt.-miklósi s. lelkész, Varga Ferencz áldozár, Kristófi Antal, Székely Dénes, Benkes István, Horváth Pál, Simonovics Gerő, Jorika Ágoston, Horváth István, Marty Lukács, Szabó Imre, Gidró Antal, Éltes Elek, Nagy Kálmán, Boga Bálint, Székely Károly, Kajtár István, Bicsok Sándor, Kovács István, László István, Klusovszky Berta (tanítónő), Kocsis Lajos, Kajtár Ignác, Demeter Imre egyleti tagok. S hiányzott 8 egyleti tag.

Az értekezlet menete következő sorrendben történt meg.

1. Salamon Alajos esperes elnök ur melegen üdvözölve az egylet tagjait az értekezletet megnyitónak nyilvánította.

2. Egyleti jegyző Demeter Imre, ezen tisztelettel lemondván, az egylet tagjai által egyhanglag újból megválasztatott.

3. Szabó Imre pénz- és könyvtárnok is e tisztelettel lemondása után, az általános bizalom a lemondott hivatalába visszahelyezte.

4. Éltes Elek egyleti tagtársunk tanulságos és elmés fölolvása által fontos jelét adá a gazdaságzat és kertészeti tudományok széles ismeretéből.

5. Nagy Kálmán a földrajz tanításának mikénti módszeres kezelését (az általános tagtársak megelégedésére) s igen czélszerűen s alapon (fejtegette) adta elő.

6. A kitűzött Bárány 2-dik olv. könyv 59-

dik szak. módszeres földolgozása a jövő ülésre elhalasztatott.

7. Miután a magas kormány a mint reméljük a jelen évben is a póttanfolyam áldásaiban részleteti a néptanítókat; azért a gyergyói fiók-tanegylet el nem mulaszthatá egy alázatos kéréssel kir. tanfelügyelő Ngs. Antalfi Károly urat megtalálni, hogy a nyári póttanfolyamnak Gy.-Szent-Miklóson leendő megtartását eszközölni méltóztassék.

A magas kormány már mint halljuk több helyekre megküldötte a természetföldrajz taneszközöket, de ezen taneszközök módszeres kezelésével sok tanító nem ismeretes; Éltes Elek egyli egyik kiváló s köztiszteletű tagja, az egylet kérésére ajánkozott a fenjelzett taneszközök mikénti használatáról egyenként részletes utmutatást nyújtani.

9. A földgömb mikénti használatáról a tanügy egyik kitűnő ügybuzgó férfia Boga Bálint fog értekezést tartani.

10. A tanítás egyforma s egyöntetűség tekintetéből, nehogy kiki tetszése szerint a tantárgyak földolgozásában szabályt s mennyiséget ne tartson szem előtt, határozatott: hogy a gyergyói tankerületben mindenhol egyforma tankönyvek szerint fog történni a tanítás; s a tankönyv anyagát is mitől meddig meghatározni egy tanévre, s e mellett egy óra rendet is kiállítani, minek elkészítésére Éltes Elek, Bicsok Sándor, Szabó Imre és Demeter Imre egyleti tagok választottak meg.

Végre elnök s esperes ur főnkelt szavakban fejező nyilatkozatát az egylet tagjainak, a tanügy buzgó fölkarolásáért, s egyszerűen nem mulasztá el azt is, hogy a jelen tanévben történt próbatételek alkalmával tapasztalt fokozatos előmenetelért teljes megelégedését nyilvánítva, az értekezletet lángbuzgalomra keltő szavak után bevezetnek nyilváníta. Virad, haladjunk!

Demeter Imre s. k.

egyleti jegyző.

Biasini gyorsutazási menetrendje

1873 márczius 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és este 7 órákor, a délutáni 4 órai menet Szegedre, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti összes várakozás nélkül, az este 7 órai induló gyorskocsit a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatolják várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órákor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órákor a Nagyszegedre, Segesvár, Károlyfehérvárt és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsit fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönné is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatnak.

Kolozsvárról Szamosújvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órákor.

Deésről Szamosújvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órákor.

Arszabály 30 font szabadpoggyászzsal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsúly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 1-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsúly 4 kr. Kolozsvárról Szamosújvárig vagy vissza 1. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsúly 3 kr. Kolozsvárról Deézig 1. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsúly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett mílrd egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos,

gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 17-ről. 1873 5% metaliques 68.50.

nemzeti kölcsön 73.50. 1860-diki államkölcsön 101. Bankrészvények 989.— Hitelrészvények 270.— London 112.60. Ezüst 112.— Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.99.

Földterhmentesítési kötvények Magyar 76.— Temesi 75.— Erdélyi —. Horv. Szlavon.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45.
E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

661 72—*

720

Az

eredeti Greifer-féle varrógépek Wheeler és Wilson Mfg. Co.-tól New-Yorkban

5 évi írásbeli jótállás mellett,
teljesen felszerelve
mától kezdve

65 frt. o. értékben;

továbbá

eredeti Howe-féle varrógépek

szabók, cipészek és szíjgyártók számára

82 frt.

o. ért. árultatnak.

Teutsch J. B.-nél Segesvártt.

A valódi amerikai Wheeler és Wilson, egyedüli valamint a valódi merikai eredeti Howe-varrógépek raktára.

Utánzott amerikai varrógépeket, úgynevezett „Systemákat“ elvileg nem tartók.

Teutsch J. B. Segesvártt.

A „Victoria“ biztosító társaság Kolozsvártt.

Az általunk megnyitott túlélési csoport (Associatio) biztosításoknál az előre meghatározott legkisebb (minimal) végeredményekért való jótállást elvállalja.

Ezen újonnan életbe léptetett kedvezmény folytán a „Victoria“ biztosító társaság az általa megnyitott túlélési csoport résztvevők irányában végeredmény fejében a következő mint legkisebb összegért határozott kezességet vállal még pedig évenként fizetendő 100 forintnyi betét után

ha a betételek 12 éven át fizetettek	1800 forintért
„ „ „ 13 „ „	2000 „
„ „ „ 14 „ „	2250 „
„ „ „ 15 „ „	2450 „
„ „ „ 16 „ „	2700 „
„ „ „ 17 „ „	3000 „
„ „ „ 18 „ „	3300 „
„ „ „ 19 „ „	3600 „
„ „ „ 20 „ „	3900 „
„ „ „ 21 „ „	4200 „
„ „ „ 22 „ „	4600 „
„ „ „ 23 „ „	4950 „
„ „ „ 24 „ „	5350 „
„ „ „ 25 „ „	5800 „

A fentebb kitett összegek csak is a legkedvezőtlenebb viszonyok eredménye, és így a túlélési csoportok végeredménye a biztosítás természeténél fogva kedvező viszonyok között tetemesen előnyösebb is lehet.

Miután a túlélési csoportok által a résztvevőknek alkalom adatik, megtakarított tőküket maguk vagy egy második személy javára más uton el nem érhető magas kamattal elhelyezni, ezen biztosítási módozatot a legmelegebben ajánljuk.

Használata különösen olyanoknak ajánlható, kik aránylag csekély betételek mellett gyermekeik felnőtt korára egy tetemes hozományt kívánnak biztosítani.

Miután a „Victoria“ biztosító társaság évi betétel gyanánt a legkisebb összeget, ezenfelül bár mi magos összeget elfogad, a biztosítás ezen nemében mindenki, még a kevésbé vagyonos és részesülhet.

Társaságunk vidéki ügynökei úgy felügyelők a túlélési csoportokbani részvétele aláírásokat elfogadnak, úgy bővebb felvilágosítással készséggel szolgálnak.

A „Victoria“ biztosító társaság
igazgatósága.

857

1—6

Elmélkedő orvosok,

allopathák és homöopathák, az általa meggyógyultak naponta szaporodó bírálata szerint, a lélegző (torok és mell) és emésztő szervek (gyomor, máj, végbél, aranyér) valamint az idegrendszer (hypochondria, aszkor) betegségeiben, általános és különös gyengeségi állapotban (magkiömlés, tehetetlenség) a Humboldt Sándor indítványára behozott

dr Sampson-féle Coca-készítmények (német gyógytári árszabály szerint üveg és doboz számra 1 tallér) oly fényes eredményeket eszközöltek, hogy minden hasonló betegségben szenvedőnek a legmelegebben ajánlhatók. Különös ismertetésül dr. Sampson tanár „Szerecsen gyógyszertára“ Mainzban, valamint bizományos gyógyszerterái is (Főraktár Austriára nézve Haubner Edénél Bécsben, Magyarországra nézve Török Jozsefnél Pesten, Pecher J. E.-nél Temesvártt, Fürst Jozsefnél Prágában) tudományos értekezletet felőle ingyen és bérmentesen küld.

806 12—30

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és ízletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű nyomdai megrendelést elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzetnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

84—*